

ARTYKUŁY PRZEGLĄDOWE, NOTATKI, SPRAWOZDANIA

Barbara ZWOLIŃSKA *

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
W GMINIE UNIEJÓW

Zarys treści: Harcerstwo jest ruchem społecznym i wychowawczym opartym na służbie, samodoskonaleniu i braterstwie wywodzącym się ze skautingu. Działalność w harcerstwie kształtuje postawy i charaktery młodych ludzi. Historia harcerstwa na terenach polskich sięga lat 1910–1911, a w Uniejowie pierwsze drużyny harcerskie powstały już w 1916 r. W listopadzie 1975 r. powołany został Hufiec ZHP Uniejów należący w tym czasie do Chorągwi Konińskiej, który w 1992 r. przeszedł do Chorągwi Łódzkiej ZHP. W artykule przedstawiono różnorodną działalność Hufca w jego ponad 40-letniej historii.

Słowa kluczowe: harcerstwo, harcerska orkiestra dęta, Uniejów

WPROWADZENIE

Harcerstwo jest organizacją służącą Bogu, Ojczyźnie i ludziom, kształtującą postawy i charaktery ludzi. Jest także wielką przygodą i lekcją życia, która łączy młodych ludzi przyjaźniami, pozwala odnosić sukcesy, a także poznać smak pierwszych porażek. Historia tego ruchu młodzieżowego wywodzi się ze skautingu. Rozpoczęła się on w latach 1910–1911 we Lwowie i zaborze austriackim¹. Ruch dość szybko ogarnął także tereny zaboru pruskiego i okolice centralnej Polski w zaborze rosyjskim. Początkowo powstawały drużyny skautowe, a wkrótce potem harcerskie. Na naszych ziemiach już w 1916 r. powstały drużyny harcerskie w Turku – im. Tadeusza Kościuszki, w Uniejowie – drużyna męska im. Jana III Sobieskiego i żeńska im. Emilii Plater. Podlegały one Komendzie Hufca Kaliskiego, a od 1923 r. Komendzie Hufca Tureckiego². Harcerze uczestniczyli w wojskowych służbach wartowniczych i pomocniczych – po-

* Barbara Zwolińska, mgr, Członek Komendy Hufca ZHP Uniejów.

¹ <https://zhp.pl/ozhp/historia-harcerstwa/>

² W. Grzeszkiewicz (red.), *Związek Harcerstwa Polskiego w Turku i Powiecie Tureckim*, „Bibliotheca TURCOVIANA” 2015, nr 22.

magali w rozbrajaniu żołnierzy niemieckich w 1918 r. stacjonujących w Zamku, przynosili broń i amunicję, zbierali bieliznę i ubrania dla żołnierzy. Kilku z nich wzięło udział w wojnie bolszewickiej 1920 r.

W latach międzywojennych głównym celem było ukształtowanie obywateli według ideologii harcerskiej na prawych, dzielnych, mądrych obywateli. Wśród wielu gorących zwolenników harcerstwa byli ks. Stanisław Zaborowicz – kapelan harcerski, ks. Jan Cyranowski, rejent Stanisław Kubiczek, aptekarz Bork, sekretarz gminy Kaczyński i kierownik szkoły Stanisław Sieczko. W drugiej połowie lat 30. XX w. drużynowymi zostali dwaj plutonowi wojskowi, którzy wprowadzili do pracy z drużyną wiele elementów wojskowych i sportowych, np.: terenoznawstwo, topografię, strzelanie, zabawy sportowe. Takie formy pracy były zgodne z przeprowadzonymi wówczas zmianami zachodzącymi w kraju.

Czas drugiej wojny światowej był przerwą w działaniach harcerskich, a nauczycieli drużynowych wywieziono do obozów. Po wojnie, w kwietniu 1945 r., reaktywowano działalność harcerską, a duży udział miała Jadwiga Kwaszewska kierowniczką szkoły. Powołała ona drużynowych i przybocznych. Znowu działały: drużyna żeńska im. Emilii Plater i męska im. Jana III Sobieskiego. Ukoronowaniem ponad rocznej pracy harcerskiej było złożenie przyrzeczenia harcerskiego, które odbyło się w bardzo uroczystej atmosferze w dniu 13 października 1946 roku na dziedzińcu zamkowym w pobliżu kaplicy (kościół był poważnie zniszczony). Przyrzeczenie przyjmował Komendant Chorągwi Wielkopolskiej hm. Stefan Trzewikowski w obecności Ordynariusza Diecezjalnego ks. bpa Karola Radońskiego. Wszystkim nadano stopnie harcerskie (ochotniczek i młodzików) oraz wręczono legitymacje harcerskie.

W 1950 r. zostało rozwiązane ZHP, a w jego miejsce powstała Organizacja Harcerska pod patronatem Związku Młodzieży Polskiej wzorowana na organizacji pionierskiej w ZSRR. Jednak już w grudniu 1956 r. zwołano w Łodzi Krajowy Zjazd Działaczy Harcerskich, na którym postanowiono powrócić do ZHP. Przywrócono też organizacyjne odznaki – krzyż i lilijkę harcerską oraz mundury. Hymnem znów stała się i jest po dziś dzień stara pieśń „Wszystko co nasze...”. Powołano Naczelną Radę Harcerską. Na jej czele stanął przedwojenny twórca drużyn wychowawczych dh. Aleksander Kamiński „Kamyk”. Naczelnikiem została dh. Zofia Zakrzewska.

Do pracy powróciło wielu dawnych instruktorów, powstawały chorągwie i hufce, odżyły tradycyjne drużyny. Harcerstwo wróciło do zarzuconych form i metod pracy harcerskiej. Rozpoczął się dynamiczny rozwój związku. Pojawiła się nadzieja na faktyczne reaktywowanie badenpowellowskiego skautingu. Młodzież odzyskała możliwość uczestniczenia w obozach, biwakach, zimowiskach. W tym czasie pierwszymi drużynowymi zostali: Zbigniew Perliński – drużyna męska, Wiesława Napieraj-Felisiak – drużyna żeńska. Po odejściu Z. Perlińskiego jego miejsce zajął Marian Krawczyk. W 1958 r. drużyna męska liczyła 39 członków, a żeńska 48. Wkrótce powstała drużyna wychowawcza, którą prowa-

dziła Krystyna Stawicka. Później drużynowymi zostali Alicja Rybak – drużyna żeńska, Marian Pięgot, a po nim Wojciech Tomczewski – drużyna męska.

Od 1965 r. w ramach hufca Poddebice w Chorągwi Ziemi Łódzkiej na ziemi uniejowskiej istniały już dwa harcerskie ośrodki: Uniejów i Wilamów. Ośrodkiem w Uniejowie kierowała dh. Stanisława Mokrosińska. Należały do niego drużyny z Uniejowa, Felicjanowa, Bronowa, Woli Przedmiejskiej, Spycimierza i Orzeszkowa. Ośrodkiem w Wilamowie kierowała dh. Helena Janiak, a później dh. Krystyna Kowalczyk. Do tego ośrodka należały drużyny ze szkół w Wilamowie, Kuczkach, Czepowie, Wieleninie, Chwałborzycach, Roźniatowie i Zelgoszczy. Przybywało drużyn i w Uniejowie połączono te ośrodki w jeden Gminny Związek Drużyn, na czele którego stanęła dh. Krystyna Kowalczyk.³

W listopadzie 1975 r. w miejsce Gminnego Związku Drużyn powołany został Hufiec ZHP Uniejów należący w tym czasie do Chorągwi Konińskiej, a w 1992 r. przeszedł do Chorągwi Łódzkiej ZHP wraz ze zmianą przynależności Uniejowa do województwa łódzkiego. W ponad 40-letniej historii Hufiec prowadził różnorodną działalność. Celem opracowania jest wskazanie zakresu tej działalności. Tekst został przygotowany na podstawie kronik Hufca ZHP Uniejów, książki „Związek Harcerstwa Polskiego w Turku i okolicach”⁴, wykorzystano także treść artykułów zamieszczonych w kwartalniku „W Uniejowie”⁵.

HISTORIA I ROZWÓJ HUFCA

Hufiec Związku Harcerstwa Polskiego Uniejów został powołany w listopadzie 1975 r. Na konferencji wyborczej została wybrana pierwsza Komenda Hufca, w skład której weszli: Komendant Hufca – phm. Henryk Brzeski, zastępca – phm. Wiesław Winnicki, kierownik referatu zuchowego – dh. Zofia Izydorczyk, a harcerskiego – phm. Krystyna Grabarczyk, członek Komendy – dh. Stanisław Urbaniak, dh. Władysław Krzyżaniak i dh. Regina Jaworska. W 1977 r. z funkcji komendanta odszedł phm. Henryk Brzeski, a zastąpiła go na dwa lata dh. Regina Jaworska. W okresie od 1979 r. do 2007 r. funkcję komendanta pełnił hm. Marian Pięgot. W latach 2007–2011 komendantką była pwd. Sylwia Wojt-

³ W. Winnicki, *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 1) – Sto lat polskiego harcerstwa*, „W Uniejowie”, nr 42, Wyd. TPU, Uniejów 2010, s. 9–11; W. Winnicki, *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 2) – Sto lat polskiego harcerstwa*, „W Uniejowie” 2010, nr 43, s. 14–15; K. Kowalczyk, 2010, *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 3) – Sto lat polskiego harcerstwa*, „W Uniejowie” 2010, nr 44, s. 29; S. Mokrosińska-Olak, *W harcerskim kręgu*, „W Uniejowie” 2010, nr 44, s. 30.

⁴ *Związek Harcerstwa Polskiego w Turku i powiecie tureckim*, red. W. Grzeszkiewicz, „Bibliotheca TURCOVIANA” 2015, nr 22.

⁵ W. Winnicki, *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 1)...*; W. Winnicki, *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 2)...*; K. Kowalczyk, 2010, *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 3)...*; S. Mokrosińska-Olak, *W harcerskim kręgu...*

czak, po niej w latach 2011–2015 r. hm. Barbara Zwolińska, a obecnie pwd. Małgorzata Rosik.

W latach 70. XX w. w większych szkołach, w których istniały co najmniej trzy drużyny, utworzone zostały szczepy harcerskie. Były to szczepy w: Uniejowie, Wieleninie, Wilamowie i Świniwach Warckich. W 1978 r. Hufiec rozpoczął współpracę z Ochotniczą Strażą Pożarną i przy jej pomocy utworzył strażacką drużynę pożarniczą. Drużynowym jej został dh. Roman Matusiak. Referat zuchowy do 1981 r. prowadziła dh Krystyna Stawicka.

W Komendzie Chorągwi Konińskiej ZHP działania Hufca cieszyły się dużym uznaniem. Energiczne działania nowego komendanta, komendy oraz wsparcie w/w Komendy Naczelnika miasta Uniejów i Wojewody Konińskiego zaowocowały nabyciem w 1981 r. budynku w Uniejowie przy ulicy J. Kilińskiego 18 w stanie surowym, który wyremontowano i urządzono w nim Dom Harcerza (ryc. 1, 2). Udało się także przejąć drewniany barak Dom Wczasowy Łódzkich Zakładów Przemysłu Bawełnianego im. Wiosny Ludów, który po zaadoptowaniu stał się stanicą harcerską, miejscem, w którym organizowano zloty, biwaki i obozy. Obecnie w tym miejscu znajduje się Kasztel Rycerski. W maju 1986 r. przed nowym budynkiem Domu Harcerza odbyła się wielka uroczystość – Hufiec otrzymał sztandar i imię Marii Konopnickiej.

Od 1990 r. do Hufca ZHP Uniejów dołączyły drużyny z Gminy i Miasta Dobra. W tym czasie w hufcu działało 21 drużyn harcerskich, 19 zuchowych, dwie starszo-harcerskie i trzy drużyny Nieprzetartego Szlaku. Razem było 1043 zuchów i harcerzy, 40 instruktorów i 14 opiekunów drużyn bez uprawnień instruktorskich.

Na ziemi uniejowskiej 28 maja 1996 r. harcerstwo obchodziło 80 lat swojego istnienia, a ten Jubileusz zbiegł się z 20-leciem istnienia Hufca w Uniejowie i 10-leciem nadania Hufcowi imienia Marii Konopnickiej oraz przekazaniem sztandaru. Było to spotkanie obecnych i dawnych instruktorów. Wspólne ognisko, występ zespołów harcerskich w amfiteatrze przed zamkiem, gry i zabawy sprawiły, że harcerska bracia spędziła czas w prawdziwie skautowych warunkach.

W 1999 r. Hufiec liczył w sumie 340 zuchów, harcerzy i instruktorów. Zmiany ustrojowe w naszym kraju dały uczniom możliwość różnorodnych zajęć w rozmaitych organizacjach, powstały w Polsce inne związki harcerskie i to także przyczyniło się do zmniejszenia liczby harcerzy w samym ZHP. W końcu lat 90. XX w. zuchy i harcerze pracowali w drużynach: sześć w Uniejowie, trzy w Wieleninie, jedna w Wilamowie, dwie w Świniwach Warckich, szereg harcerski z SOSW w Stemplewie składający się z trzech drużyn – powiat łęczycki, dwie drużyny w Piekarach – powiat turecki.

Hufiec ZHP Uniejów z końcem roku 1999 odniósł dwa znaczące sukcesy. Były to wyróżnienie listem gratulacyjnym Marszałka Województwa Łódzkiego na Zjeździe Chorągwi Łódzkiej za promowanie regionu poza granicami kraju i rozwój harcerskiego ruchu artystycznego. Drugim było otrzymanie rozkazem Naczelnika ZHP tytułu: Reprezentacyjna Harcerska Orkiestra Dęta Związku Harcerstwa Polskiego (11.12.1999 r.).

Ryc. 1. Przecięcie wstęgi oddawanego do użytku Domu Harcerza. Wstęgę przecina przewodniczący Komitetu Budowy Domu Harcerza Jerzy Król w towarzystwie Komendanta Chorągwi, Naczelnika Gminy i Miasta Stefana Janiaka oraz Komendanta Hufca
 Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Ryc. 2. Harcerze przed Domem Harcerza w Uniejowie
 Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Harcerze z Uniejowa brali udział w Światowych Złotach Harcerstwa Polskiego na Polach Grunwaldu w 1987 r., w Zegrzu w 1995 r., Gnieźnie w 2000 i w Kielcach w 2007 r. Na tych Złotach spotkało się wielu harcerzy i skautów z całego świata. W sumie zwykle było po około 10 000 osób. Wielkim Świętem dla Hufca było wręczenie Orderu Uśmiech naszemu komendantowi hm. Marianowi Pięgotowi 23 czerwca 2006 r. w Dąbiu (ryc. 3).

W grudniu 2009 r. w Hufcu ZHP Uniejów pracowało 10 drużyn harcerskich (w tym dwie artystyczne) i cztery gromady zuchowe z dwóch województw – łódzkiego i wielkopolskiego, z czterech powiatów: poddębickiego, łęczyckiego, sieradzkiego i tureckiego. Stan liczebny hufca na dzień 31 grudnia

2014 r. liczył 187 osób, w tym 32 instruktorów. Obecnie w 2017 r., Hufiec im. M. Konopnickiej w Uniejowie liczy 5 gromad zuchowych, 10 drużyn harcerskich i jedną starszoharcerską.

Ryc. 3. Nadanie Orderu Uśmiechu wieloletniemu komendantowi Hufca hm. Marianowi Pięgotowi w Dąbiu 2006 r. – strona z Kroniki Hufca
Źródło: fotografia z Kroniki Hufca ZHP Uniejów

W roku 2015 minęło 40 lat Hufca ZHP Uniejów i z tej okazji 23 września zostało zorganizowane Spotkanie Pokoleń, na którym Burmistrz Miasta wręczył zasłużonym instruktorom 25 medali „Za Zasługi dla Miasta Uniejów” (ryc. 4, 5).

W okresie ponad 40 lat, działalność Hufca była bardzo różnorodna, a do głównych zadań należało: tworzenie warunków do działania drużyn harcerskich i gromad zuchowych; budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty drużyn; kształcenie kadry instruktorskiej; inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej oraz metodycznej; koordynacja, nadzór i systematyczna ocena pracy drużyn harcerskich i gromad zuchowych w zakresie zgodności z celami, zasadami i regulaminami ZHP; współpraca z władzami terenowymi i mediami; pozyskiwanie środków finansowych i materialnych do działań hufca.

Wszystkie przedsięwzięcia programowe Hufca ZHP Uniejów prezentowane są na stronie internetowej hufca, w lokalnych kwartalnikach „Uniejowskie Strony”, w którym mamy swoją stronę – „Więści z Hufca ZHP Uniejów” oraz kwartalniku „W Uniejowie”, na stronach internetowych Urzędu Miasta i Hufca. Artykuły z większych imprez pojawiają się w prasie regionalnej – „Echo Turku” i „Dziennik Łódzki” wydanie „Nad Wartą”.

Ryc. 4. Komendanci Hufca ZHP Uniejów, od lewej: hm. Marian Pięgot, pwd. Sylwia Wojtczak, hm. Barbara Zwolińska, pwd. Małgorzata Rosik – Zjazd Zwykły Hufca, 2015 r.
Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Ryc. 5. Komendantki i instruktorzy Hufca podczas Zjazdu Zwykłego Hufca, 2015 r.
Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

HUFIEC ZHP IMIENIA MARIII KONOPNICKIEJ

Dnia 10 maja 1986 r., po dziesięciu latach funkcjonowania Hufca w Uniejowie, otrzymał on imię Marii Konopnickiej, która mieszkała na ziemi uniejowskiej – w Bronowie i Gusinie. Jest Ona znana z twórczości dla dzieci. Tego

dnia miało miejsce wręczenie hufcowi Sztandaru ufundowanego przez społeczeństwo Uniejowa (ryc. 6).

Ryc. 6. Przekazanie sztandaru Hufca ZHP Uniejów nowemu pocztowi sztandarowemu
Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Ku czci Patronki Hufca odbywają się cykliczne imprezy. W dniach 2–4.06.2000 r. miał miejsce Ogólnopolski Zlot Drużyn Harcerskich im. M. Konopnickiej – Bronów 2000. Biwak Hufca ZHP Uniejów był imprezą towarzyszącą Zlotowi. W 90 rocznicę śmierci Bohaterki hufca, świętowano w Bronowie wspólnie z 1000 osób z różnych placówek Jej imienia m.in.: Gostkowice (Małopolska), Dopiewiec i Syców (Wielkopolska), Sędzimirowice, Rawa Mazowiecka, Aleksandrów Łódzki i inne z naszego powiatu. Organizatorami spotkania byli: Społeczny Komitet Obchodów 90 rocznicy, Gimnazjum w Wartkowicach, Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna w Sieradzu i Gminny Ośrodek Kultury w Wartkowicach.

W obchodach 160 rocznicy urodzin M. Konopnickiej uczestniczyło 60 harcerzy na biwaku w Bronowie w dniach 30–31 maja 2002. Z kolei w dniach 15–16.06.2006 r. w Świnicach Warckich odbył się biwak wiosenny hufca „Rajd Szlakiem Bohatera Hufca”. Także w następnych latach (2012, 2013, 2014) organizowany były Rajdy Piesze „Szlakiem Bohatera Hufca”, w których brało udział po około 80 uczestników (ryc. 7). W programie zwykle są spotkania z kustoszem Muzeum poetki w dworku w Bronowie, konkursy wiedzy o Bohaterce, plastyczne, zajęcia sprawnościowe i odwiedziny Gusina, miejsca zamieszkania Marii Konopnickiej.

Ryc. 7. Rajd Pieszy Szlakiem Bohatera Hufca Marii Konopnickiej. Ognisko przed Zespołem Szkół w Świnicach Warckich, 2014 r.
Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

WYPOCZYNEK I PRACA HARCERZY

Jednym z ważnych celów pracy Hufca była organizacja wypoczynku młodzieży połączonego ze zdobywaniem różnorodnych umiejętności. Młodzież wyjeżdżała na obozy, zimowiska i biwaki, które odbywały się w różnych miejscach w regionie i w kraju. Harcerze z uniejowskiego Hufca odpoczywali w południowej Polsce, np. na zimowiskach w Bytomiu (1976), Krakowie (1987), Zakopanem (1978). Latem byli na obozach w: Kielcach (1985), Piwnicznej (1978), Szczawnie Zdroju (1994). Zimą w lutym 1986 r. wędrowali po Górach Świętokrzyskich i Jaskini Raj. Obozy organizowano także na północy kraju, przykładowo w Rewalu (1975), Ostrowie koło Władysławowa (1977). W 1982 r. Hufiec po raz pierwszy zorganizował obóz nad morzem w Pogorzeli. Harcerze wracali do tego miejsca podczas wakacji aż do 1994 r. Obozowali w Trzmielewie koło Białego Boru (1996), Świbnie (2000), Jarosławcu (2009), Rogowie (2012), Zakopanem (2013), Pobierowie (2015) i na Wolinie (2016). Uczyli się tam obozowych technik i terenoznawstwa. Organizowali biegi harcerskie, festiwale piosenki, wycieczki autokarowe i rejsy statkiem po morzu. Obozy organizowano także w środkowej Polsce, np. w: Krzyżce koło Ślesina (1979), Mikorzynie koło Ślesina (1981), Koninie (1984), Aleksandrowie Łódzkim (1985).

Do tradycji hufca należą „Ogólnopolskie Złoty Drużyn Nieprzetartego Szlaku” organizowane przez V szczepek drużyn „Nieprzetartego Szlaku” w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Stemplewie. Są to czterodniowe, wielkie imprezy. W maju w latach 90. XX w. złoty gromadził po 1000 harcerzy, a obfitowały w ciekawe zajęcia terenowe, np. biegi patrolowe, strażackie pokazy ratow-

nictwa, gry i zabawy harcerskie, rozgrywki sportowe, zajęcia plastyczne, ekologiczne. Dużą atrakcją było spotkanie z lotnikami z jednostki Wojskowej z Leźnicy Wielkopolskiej, zwiedzanie śmigłowca, jazda konna, koncerty muzyczne.

Harcerze zawsze starali się być użyteczni dla społeczeństwa, opiekowali się starszymi osobami, pomagali słabszym. Niektórzy z nich zostali członkami tzw. Niewidzialnej Ręki (1985), otrzymali numer i certyfikat z Warszawy – pomagali, sami nie będąc widzianymi.

Podczas wielkiej powodzi w Polsce w 1997 r., harcerze i instruktorzy włączyli się w akcję pomocową. Instruktorzy zbierali dary i pieniądze, za które potem kupili wyprawki dla uczniów. Komendant Hufca hm. Marian Pięgot razem z phm. Romanem Matusiakiem i pwd. Jackiem Sroką zawieźli przygotowane dary do Gorzanowa i Wilkanowa koło Bystrzycy Kłodzkiej, gdzie przekazali je uczniom i mieszkańcom.

Harcerze chętnie uczestniczyli w świętach patriotycznych. Szczególnie uroczystości obchodzone jest Święto Niepodległości Polski. Imprezę dla społeczeństwa organizuje od lat Hufiec ZHP Uniejów we współpracy z władzami miasta, dlatego uczestnikami są nie tylko harcerze. W programie jest przemarsz delegacji spod Hufca do uniejowskiej Kolegiaty na Mszę Św., a stamtąd na uniejowski Rynek pod Pomnik „Bohaterów Września”, gdzie odbywa się Apel Poległych, po czym delegacje składają kwiaty pod pomnikiem.

W rocznicę wybuchu II wojny światowej harcerze składają hołd Poległym za naszą Wolność. W 2008 r. uroczystość uświetnili ułani z Reprezentacyjnego Oddziału Konnego Towarzystwa Byłych Żołnierzy i Przyjaciół 15. Pułku Ułanów Poznańskich. Na starym cmentarzu w 2008 r., również harcerze posadzili Dęby Pamięci o Tych, którzy zginęli w obozach zagłady na Wschodzie w ramach ogólnopolskiej akcji „Katyń – ocalić od zapomnienia”. Od tego czasu harcerze uczestniczą w rocznicowych obchodach na Placu Dębów Katyńskich (ryc. 8).

Ryc. 8. Uroczystość na Placu Dębów Katyńskich w Uniejowie, 2016 r.

Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

W kwietniu 2009 r., 20-osobowa grupa harcerzy – muzyków uniejowskiego Hufca wyjechała do Smoleńska (Rosja), na dwa dni wraz z harcerzami ze Zgierza, Główna, Wojewodą Łódzkim, władzami chorągwanymi, aby wziąć udział w uroczystościach na Cmentarzu Katyńskim, które upamiętniały oficerów zamordowanych przez Sowietów w czasie II wojny światowej. Uniejowscy harcerze stworzyli wspaniałą oprawę muzyczną do uroczystej Mszy Św. W drodze powrotnej pielgrzymi zatrzymali się w Kuropatach koło Mińska na Białorusi, by uczcić pamięć 300 000 żołnierzy polskich wymordowanych przez stalinowskich oprawców.

W dniu 15 maja 2010 r. po katastrofie w Smoleńsku polskiego samolotu z Prezydentem Lechem Kaczyńskim i 95. innymi członkami Rządu, Drużyna Harcerska „Wędrownie Ptaki” z dh. p.wd. Piotrem Kozłowskim i hm. Barbarą Zwolińską pojechała do Warszawy oddać hołd Parze Prezydenckiej i pozostałym członkom polskiej delegacji lotu do Katynia. Drużyna cały dzień pracowała przed Pałacem Prezydenckim odbierając od ludzi znicze i kwiaty, aby odpowiednio je ułożyć na placu.

W patriotyczny nurt wpisuje się konkurs recytatorski „Strofy o ojczyźnie”. Jest to program dla szerokiego kręgu zainteresowanych szkół z Uniejowa, Wilamowa, Wielenina, Spycimierza, Poddębic, Zadzimia, Niemysłowa, Wartkovic i Świnic Warckich, Piekar. Konkursy odbywają się w kategorii do 10 i 14 lat oraz powyżej 15 lat. Przykładowo, w 2010 r. wybrane zostały utwory wg motu Harveya Coxa „Człowiek, zgodnie ze swoją wewnętrzną naturą, jest stworzeniem, które nie tylko pracuje i myśli, ale także śpiewa, tańczy, modli się, opowiada historie i świętuje”.

Harcerze chętnie włączają się w kultywowanie tradycji ludowych. Uczestniczą w imprezach np.: topienia marzanny i powitania Wiosny lub zima w jasełkach (ryc. 9). Dnia 23 czerwca 2001 r. miało miejsce uroczyste otwarcie Pracowni Giącego Rzemiosła (pracownie garncarska i kowalska) na stacji harcerskiej nad Wartą. Dobrze prowadzone zajęcia w pracowni garncarskiej przyciągały wiele grup dzieci z różnych szkół.

Do tradycji należy już Hufcowy Turniej Tenisa Stołowego w Szczepie ZHP w Wieleninie, po raz pierwszy odbył się 1994 r. Dnia 15 stycznia 2000 r. miał miejsce I Powiatowy Harcerski Turniej Tenisa Stołowego dla 64 zawodników w Szkole Podstawowej w Wieleninie, przy finansowym wsparciu Starostwa Powiatowego w Poddębicach. W Turnieju udział wzięło 78 harcerzy z dziesięciu drużyn. Od 1998 podczas zimowych biwaków połączonych z Turniejem Tenisa Stołowego w Wieleninie, harcerze mają okazję wędrować po lesie, spotkać się z myśliwymi, zlikwidować wnyki, dokarmić zwierzęta, strzelać z wiatrówki.

W 1995 r. po raz pierwszy w Hufcu Uniejów zagościło Betlejemskie Światło Pokoju, które już od 4 lat wędrowało po Polsce. Każdego roku w grudniu, delegacja harcerzy uczestniczy w chorągwaniej Wigilii i Mszy św. w Katedrze Łódzkiej skąd pobiera i przywozi do hufca Betlejemskie Światło Pokoju, które rozwozi później do parafii w Poddębicach, Uniejowie i Spycimierzu, do szkół,

przedszkoli, instytucji i zakładów pracy. W Wigilię Bożego Narodzenia harcerze zanoszą to Światło do mieszkańców w swoich miejscowościach wraz z przesłaniem (np. „Zauważ człowieka”) i życzeniami.

Ryc. 9. Jasełka w wykonaniu instruktorów dla harcerzy, wigilia harcerska, 2015 r.

Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Hufiec ZHP Uniejów na swoje obozy zapraszał także młodzież z innych krajów. Na przykład na obozach organizowanych wspólnie z hufcem Babiak w miejscowości Pogorzelnica wypoczywały dzieci z Węgier i Niemiec. Komenda Chorągwi Konińskiej ZHP w 1984 r. była organizatorem międzynarodowego obozu w Koninie. Hufiec ZHP Uniejów wysłał na tę placówkę 28 harcerzy, którzy dołączyli do grup młodzieży niemieckiej, aby wspólnie przeżywać tę wakacyjną przygodę. W 1998 r. w Uniejowie odpoczywała młodzież z Węgier.

W czerwcu 1999 r. delegacja instruktorów uniejowskiego Hufca udała się do miejscowości Floeha koło Freiburga w celu podpisania umowy na wymianę młodzieży. Efektem tej umowy był udział harcerskiej orkiestry w uroczystości święta miasta Floea. Z kolei od 17 do 22 lipca 1999 r. na zaproszenie Hufca ZHP Uniejów gościł Chór Chłopięcy z zaprzyjaźnionego Freiburga w Niemczech, który koncertował nie tylko w Uniejowie, ale też w Poddębicach, Zduńskiej Woli i Dębach Szlacheckich.

W latach 80. XX w. uniejowscy harcerze szczególnie dużo wędrowali po krajach sąsiednich. Często wyjeżdżali do Niemiec, a byli m.in. w: Bieberstein koło Freiburga, w Johanegorstadt, Haubleisdorf, Einsiedel koło Drezna, Lauterbach koło Karl-Marks-Stadt, Bad Saarow koło Berlina, Stiizengriin.

Harcerska orkiestra dęta odpoczywała w Diesniance koło Briańska w dawnym Związku Radzieckim. Czterech harcerzy wędrowało po Węgrzech – okolice Gyor, a 11 aż po Mongolii.

FESTIWALE PIOSENKI HARCERSKIEJ

Ważnym wydarzeniem są festiwale piosenki zachowej i harcerskiej. Na początku odbywały się one w kinie w Uniejowie (1985), Wilamowie (1988) i Wieleninie (1988, 1989 i 1990). W 1989 r. szkoła podstawowa w Wieleninie gościła 200 uczestników Festiwalu Piosenki Zachowej i Harcerskiej. Obowiązkowe było wykonanie jednej piosenki z tekstem Marii Konopnickiej, Bohaterki Hufca. Z kolei dnia 24 kwietnia 1994 r. do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Stemplewie przybyło 71 zuchów i harcerzy na kolejny Festiwal Piosenki Zachowej i Harcerskiej.

Ryc. 10. XXII Hufcowy Festiwal Piosenki Zachowej i Harcerskiej w SOSW w Stemplewie, 2015 r.

Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Festiwal w Stemplewie stał się już ważną imprezą kulturalną, na którą przyjeżdżają harcerze z powiatu poddębickiego, tureckiego, łęczyckiego i kutnowskiego.

HARCERSKO-STRAŻACKA ORKIESTRA DĘTA

W 1981 r. powstała Harcerska Orkiestra Dęta, która liczyła 8 osób. Twórcami jej byli hm. Wiesław Winnicki i hm. Marian Pięgot. Wcześniej już istniała mała orkiestra zorganizowana przez hm. Krystynę Kowalczyk. Hm Marian Pięgot jest muzykiem i ucząc wychowania muzycznego w szkole zauważył zdol-

ności uczniów, którzy chcieli uczyć się gry na instrumentach dętych. Wspólnie z hm. Wiesławem Winnickim zdecydowali o stworzeniu harcerskiej orkiestry dętej. Ponieważ utrzymanie orkiestry było zbyt kosztowne dla hufca, nawiązano współpracę z OSP Uniejów i już od 4 maja 1985 r. jej pełna nazwa brzmi Harcersko-Strażacka Orkiestra Dęta z Uniejowa.

Na pierwszy festiwal pojechało tylko 11 osób. Dziś Orkiestra ma 36 lat, a w skład jej wchodzi 40 osób oraz 12 marżonetek. W składzie Orkiestry są teraz nie tylko harcerze. Orkiestra swoimi występami uświetniała liczne imprezy patriotyczne i rocznicowe w Uniejowie. Uczestniczyła w imprezach i koncertach na scenach regionalnych, krajowych i zagranicznych, a jej wysoki poziom artystyczny przynosi sławę Hufcowi i miastu. W 1991 r. I Kapelmistrzem orkiestry został Jakub Pięgot (ryc. 11), hm. Marian Pięgot został II Kapelmistrzem.

Ryc. 11. Pwd. Jakub Pięgot – Kapelmistrz Orkiestry Harcersko-Strażackiej w Uniejowie, Reprezentacyjnej Orkiestry ZHP w Uniejowie
Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Uniejowska orkiestra brała udział, np. w Światowym Zlocie Harcerstwa Polskiego w Zegrzu w 1995 r., zagrała w V finale w Warszawie i VII finale Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w Ozorkowie. Dnia 27.02.2000 r. harcerze z Orkiestry występowali przed zamkiem w Uniejowie podczas Turnieju Miast w audycji „na żywo” realizowanej przez TVP 3 w programie ogólnopolskim.

Orkiestra ma na swoim koncie liczne osiągnięcia na przeglądach i konkursach. Sukcesem zakończył się także udział w XVII Regionalnym Przeglądzie Orkiestr Dętych w 2002 r. w Ciechocinku – orkiestra zdobyła Puchar burmistrza Ciechocinka. Dzięki swoim osiągnięciom zyskała popularność w Warszawie. To dlatego, Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski na wniosek Kwatery Głównej ZHP w Warszawie przyznał Brązowy Krzyż Zasługi kapelmistrzowi pwd. Jakubowi Pięgotowi. Przed końcem czerwca 2002 w Ministerstwie Edukacji Narodo-

wej i Sportu w imieniu Prezydenta Minister Edukacji Narodowej i Sportu Krystyna Łybacka w obecności Naczelnika ZHP hm. Wiesława Maślanki dokonała dekoracji kapelmistrza uniejowskiej orkiestry.

W dniu 16.06.2004 r. Reprezentacyjna Orkiestra Dęta wystąpiła na placu przy Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie (ryc. 12).

Ryc. 12. Reprezentacyjna Orkiestra ZHP w Uniejowie w Warszawie w 2004 r.

Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Dnia 12.08.2006 r. Orkiestra ZHP–OSP w Uniejowie obchodziła swoje 25-lecie. Na uroczyste obchody przyjechali: władze chorągwi i samorządowe, przyjaciele z Węgier i Austrii, absolwenci orkiestry, ich rodzice i tłumy mieszkańców. Wśród prezentów dla Jubilatki znalazły się pulpity do nut, trąbka, flet, czynele i pamiątkowa tabliczka od Marszałka Sejmiku Wojewódzkiego. Przyjaciołom Orkiestry Komisja przyznała 26 srebrnych odznak w podziękowaniu za współpracę. Orkiestra przygotowała specjalny koncert, na zakończenie którego zagrała Marsz Radeckiego J. Straussa.

Orkiestra dawała koncert muzyczne także poza granicami kraju, np. w: Szwecji, Niemczech, Austrii i na Węgrzech. W czerwcu 1998 r. przebywała i koncertowała we Freibergu w NRD. W 2000 r. swoim występem uświetniła 600-lecie zaprzyjaźnionego miasta Flocha koło Freiberga. W 2002 r. Orkiestra koncertowała w Bawarii na święcie win w Neuburgu, a w 2004 wystąpiła w Alkoven w Austrii z koncertem muzycznym na zaproszenie zaprzyjaźnionego zespołu muzycznego z tego miasta.

W dworku GOK-u w Uniejowie 16 kwietnia 2005 r. Hufiec uniejowski wspólnie z kapelmistrzami orkiestry podpisali porozumienie o współpracy ze Szkołą Muzyczną w Poworsku na Ukrainie. Członkowie orkiestry mogli poznać swoich rówieśników z Ukrainy, ich warunki nauki i pracy, ponieważ już w sierpniu 2005 r. spędzili tam dwa tygodnie. Harcerze zapewnili oprawę muzyczną imprez związa-

nych z narodowym świętem ukraińskim w Maniewiczach i kilku innych miejscowościach. Wcześniej w kwietniu 2005 r. występowali w Jeziernej na oddaniu do użytku cmentarza legionistów. Latem wykonali też wiele prac przy restauracji grobów polskich legionistów. Latem 2007 r. orkiestra wyjechała na zaproszenie na Węgry i koncertowała w mieście Staet. W 2010 r. wzięła udział w ogólnokrajowym święcie strażaków w Lipsku w Niemczech i razem z innymi orkiestrami strażackimi uczestniczyła w koncercie muzycznym. W 2012 r. w Morahalom na Węgrzech brała udział w międzynarodowym koncercie orkiestr dętych.

W maju 2016 r. orkiestra obchodziła 35-lecie swojej działalności. Z tej okazji zorganizowała świąteczny koncert przed Zamkiem w Uniejowie z udziałem dwóch zaprzyjaźnionych młodzieżowych orkiestr z Kleszczowa i Ogrodzieńca (ryc. 13). Jesienią 2016 r. orkiestra została uhonorowana Nagrodą Sejmiku Województwa Łódzkiego w dziedzinie kultury. Do ważniejszych osiągnięć festiwalowych Orkiestry należą: „Złota Lira” i „Grand Prix” na I Przeglądzie Orkiestr w Łodzi w 2000 r.; I miejsce w paradzie marszowej w Ogólnopolskim Przeglądzie Orkiestr Dętych w Krynicy Zdroju w 2007 r.; I miejsce w koncercie i III miejsce w mustrze paradnej na Międzynarodowym Konkursie Orkiestr Dętych w Wesseburen w Niemczech 2007 r.; I miejsce w mustrze paradnej w Ogólnopolskim Przeglądzie Orkiestr w Krynicy Zdroju w 2011 r.; I miejsce w mustrze paradnej – Inowrocław 2001 r. Orkiestra wydała także cztery płyty (2001, 2003, 2011, 2016).

Ryc. 13. Uroczystość 35-lecia Harcersko-Strażackiej Orkiestry Dętej z Uniejowa
Źródło: archiwum Hufca ZHR Uniejów

Burmistrz Miasta przyznał nagrody młodzieży wyróżniającej się w działalności społecznej. W tej grupie znalazło się w 2015 r. piętnastu harcerzy i członków orkiestry, a w 2016 r. 17 harcerzy i 17 członków orkiestry. Nagrody otrzymali także ich opiekunowie. Orkiestra jest dumą harcerzy, strażaków i społeczeństwa Uniejowa.

PODSUMOWANIE

Ponad 40-letnia działalność Hufca ZHP Uniejów dobrze pomaga w kształtowaniu postaw młodych ludzi na ziemi uniejowskiej, dzięki wspieraniu w wychowaniu mądrego, samodzielnego, twórczego obywatela. Różnorodne formy działalności, w tym organizowanie letniego i zimowego wypoczynku, pamięć o patronce Hufca Marii Konopnickiej, udział w patriotycznych świętach są możliwe dzięki zaangażowaniu i oddaniu instruktorów harcerskich. Działalność Hufca, to także troska o wysoki poziom pracy instruktorów oraz zdobywanie funduszy, właściwa gospodarka finansowa, utrzymanie Domu Harcerza, sprzętu obozowego. Ważne jest także zdobywanie sojuszników dla działalności hufca, który może służyć nie tylko harcerzom, ale i ich środowisku, prezentując osiągnięcia w lokalnych mediach i na internetowej stronie hufca.

Bibliografia

- Grzeszkiewicz W. (red.), *Związek Harcerstwa Polskiego w Turku i Powiecie Tureckim*, „Bibliotheca TURCOVIANA” 2015, nr 22.
- Kowalczyk K., *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 3) – Sto lat polskiego harcerstwa*, „W Uniejowie” 2010, nr 44.
- Kronika Hufca ZHP w Szkole Podstawowej w Uniejowie.
- Mokrosińska-Olak S., *W harcerskim kręgu*, „W Uniejowie” 2010, nr 44.
- Winnicki W., *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 1) – Sto lat polskiego harcerstwa*, „W Uniejowie” 2010, nr 42.
- Winnicki W., *Z dziejów harcerstwa w Uniejowie (część 2) – Sto lat polskiego harcerstwa*, „W Uniejowie” 2010, nr 43.

[Artykuł wpłynął: luty 2017; akceptacja: czerwiec 2017]

THE POLISH SCOUTING ASSOCIATION IN THE MUNICIPALITY OF UNIEJÓW

Summary

Scouting is a social and educational movement, promoting the ideas of helpfulness, self-improvement and fraternity. Scouting activities shape the attitudes and characters of young people. The history of scouting on Polish territory began in 1910–1911. The first scout teams in Uniejów were formed as early as 1916. In 1975 was set up the Uniejów Troop of the Polish Scouting Association, which belonged at that time to the Konin Section, and was transferred in 1992 to the Łódź Section. The article presents the activities of the Uniejów Troop during its more than forty-years long history.

Keywords: scouting, scouting brass band, Uniejów